

zaštita u zajednici maloljetnička delinkvencija i počinitelji kaznenih djela

Izvansudske nagodbe štite mlade od stigme

Ponuda za izvansudskom nagodbom stiže od Državnog odvjetništva, a zakonski je i stručni kriterij da se nagodba ne može ponuditi za djelo za koje je predviđena kazna zatvora duža od pet godina. Mladi počinitelji lakših kaznenih djela na taj način dobivaju priliku da se pokaju, ispričaju i u konačnici - izbjegnu sudski proces

Nataša Gajski Kovačić

Izvansudske nagodbe u Hrvatskoj uspješne su u 80 posto slučajeva, u čak 85 posto slučajeva odgovorne su za nepokretanje sudskog postupka, a većina postupaka završava u roku od tri mjeseca. Iako se provodi već više od 10 godina, program izvansudskih nagodbi mladih počinitelja lakših kaznenih djela s njihovim žrtvama dosad je bio ograničen na tri grada - Zagreb, Split i Osijek, ali se od veljače ove godine počeo širiti.

Za djecu i mlade od 14 do 21

Prema našim propisima, djeca starija od 14 godina mogu kazneno odgovarati za svoje postupke, no umjesto da za počinjeno kazneno djelo budu suđeni i dobiju dosje, a time i stigmatu počinitelja kaznenog djela, izvansudskom nagodbom djeca i mladi

do 21 godinu koji dodu u sukob sa zakonom imaju priliku preuzeti odgovornost i popraviti počinjenu štetu. O izvansudskim nagodbama razgovarali smo s Anjom Mirosavljević, predsjednicom Udruge za izvansudsku nagodbu, inače prof. socijalne pedagogije na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu.

Projekt je eksperimentalno krenuo 2001., edukacija je trajala tri godine, a prve su službe profunkcionirale 2003. Kad se pokazalo da projekt postiže odlične rezultate, ove su godine krenuli u edukaciju državnih odvjetnika i stručnih suradnika na Državnom odvjetništvu te ravnatelja i stručnih djelatnika centara za socijalnu skrb koji rade na maloljetničkoj delinkvenciji. Cilj je projektom pokriti sve hrvatske županije. Udruga je ušla u partnerski projekt s Ministarstvom socijalne politike i mladih, Državnim odvjetništvom, Pravosuđnom akademijom i Unicefom.

"Postupak izvansudske nagodbe djeluje tako da se, nakon nekog kaznenog djela, individualno razgovara s počiniteljem. Ako on ne želi preuzeti odgovornost i ako jasno ne kaže da je spreman susresti se sa žrtvom i nadoknaditi joj štetu, u postupak posredovanja se ni ne ide, a u tom se slučaju žrtva i ne poziva. Ako počinitelj pristane na te uvjete, žrtva se poziva na individualni razgovor te se i s njom razgovara o tome je li voljna pružiti šansu počinitelju.

Međutim, osnovni je fokus izvansudske nagodbe upravo na žrtvi kaznenog djela koja nije u poziciji svjedoka (kao na sudu) jer joj izvansudska nagodba omogućuje da aktivno sudjeluje u tom procesu iznoseći posljedice kaznenog djela na nju, strahove, teška emocionalna stanja te moguće financijske gubitke. U tom je postupku važno čuti žrtvu, njezine potrebe, proživljene emocije ali i interese. Ako pristane, počinitelj i žrtva susreću se u društvu posrednika - razgovaraju o tome što se dogodilo i zašto. S maloljetnicima su uvijek prisutni i roditelji koji također mogu čuti što se zapravo zbilo.

Isprika kao emocionalni dio

Tijekom zajedničkog razgovora strane se dogovaraju na koji će način počinitelj žrtvi nadoknaditi štetu. Isprika kao emocionalni dio nadoknade je obavezna, a hoće li ići u kombinaciji s materijalnim ili drugim oblicima odštete, stvar je dogovora. Počinitelj žrtvi većinom isplaćuje određenu novčanu svotu ili pak žrtva želi da se novac uplati u humanitarne svrhe. No zna biti i kreativnijih rješenja, pa počinitelj treba odraditi nešto za žrtvu, npr. obojiti joj ogradu, popraviti ono što joj je oštetio... Smisao programa nije da roditelji plate novčani iznos žrtvi, jer tako dijete neće ništa naučiti", tumači Mirosavljević.

Stopa recidivizma kod djece i mladih uključenih u izvansudsku nagodbu iznosi 13 posto, što je malo, osobito ako se uzme u obzir da je opća stopa recidivizma kod mladih koji su u sukobu sa zakonom - 30 posto. Kaznena djela za koja je moguće nagoditi se izvansudskim putem najčešće su krađe, tjelesne ozljede, teške tjelesne ozljede, oduzimanje tuđih pokretnih stvari, dakle uglavnom imovinski i nasilni delikti za koje je zapriječena kazna zatvora do pet godina. Dosad je programom obavljeno više od 1000 izvansudskih nagodbi s djecom i mladima. ■